

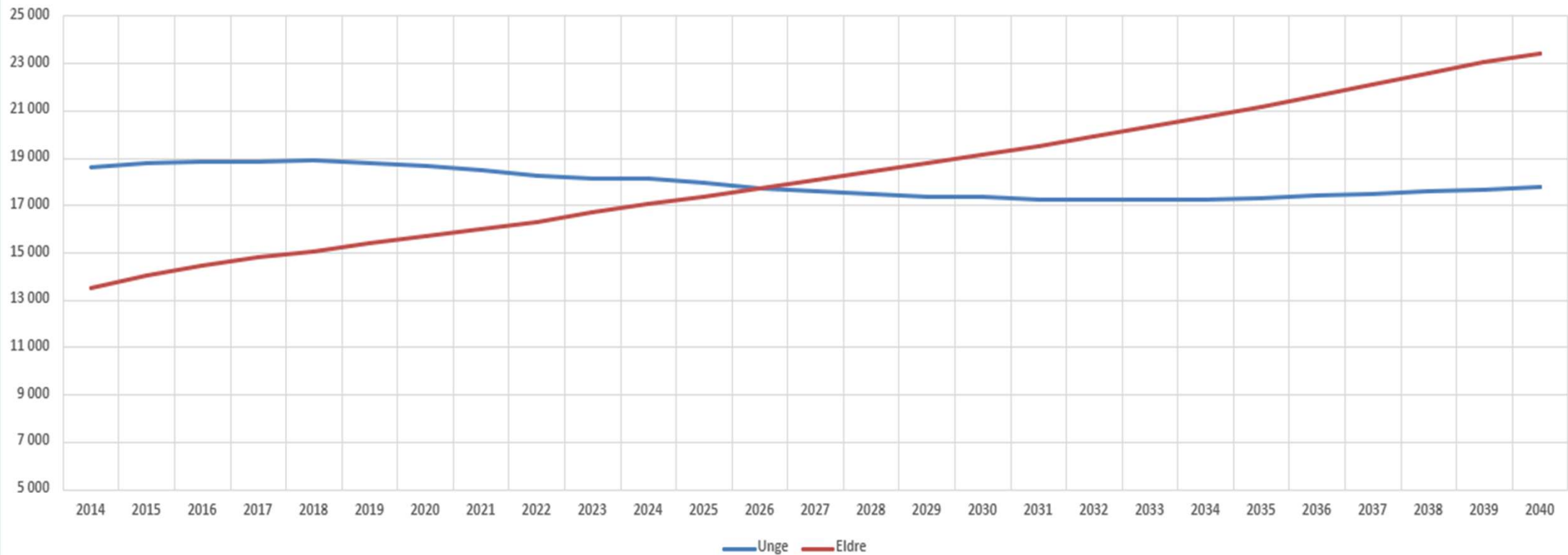
Kommunedirektørens forslag til Handlings- og økonomiplan 2025-28

Hovedutvalget for arbeid, aktivitet og inkludering, 20. november 2024

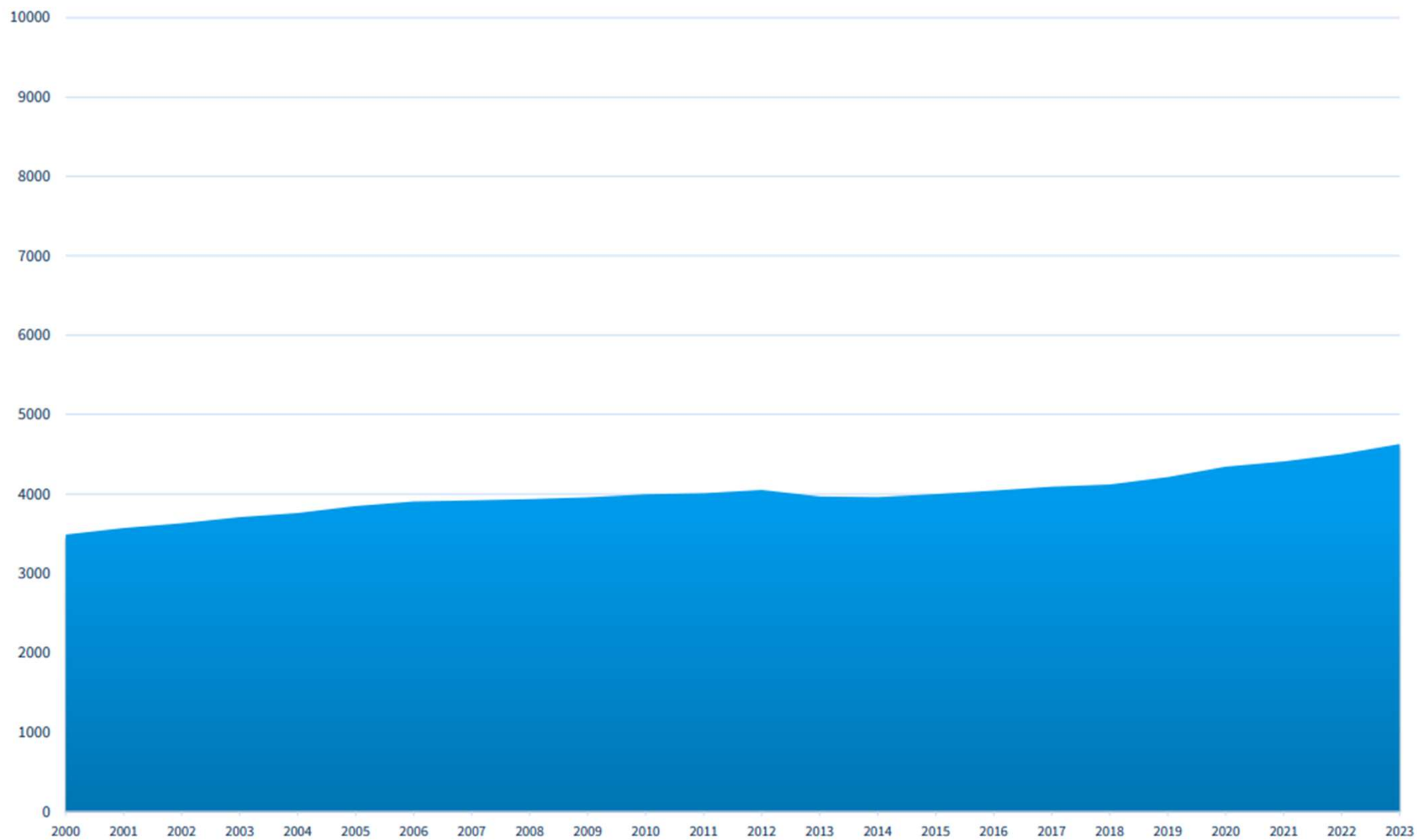
Unge 0-15 år vs eldre 67+, MMM-alternativet

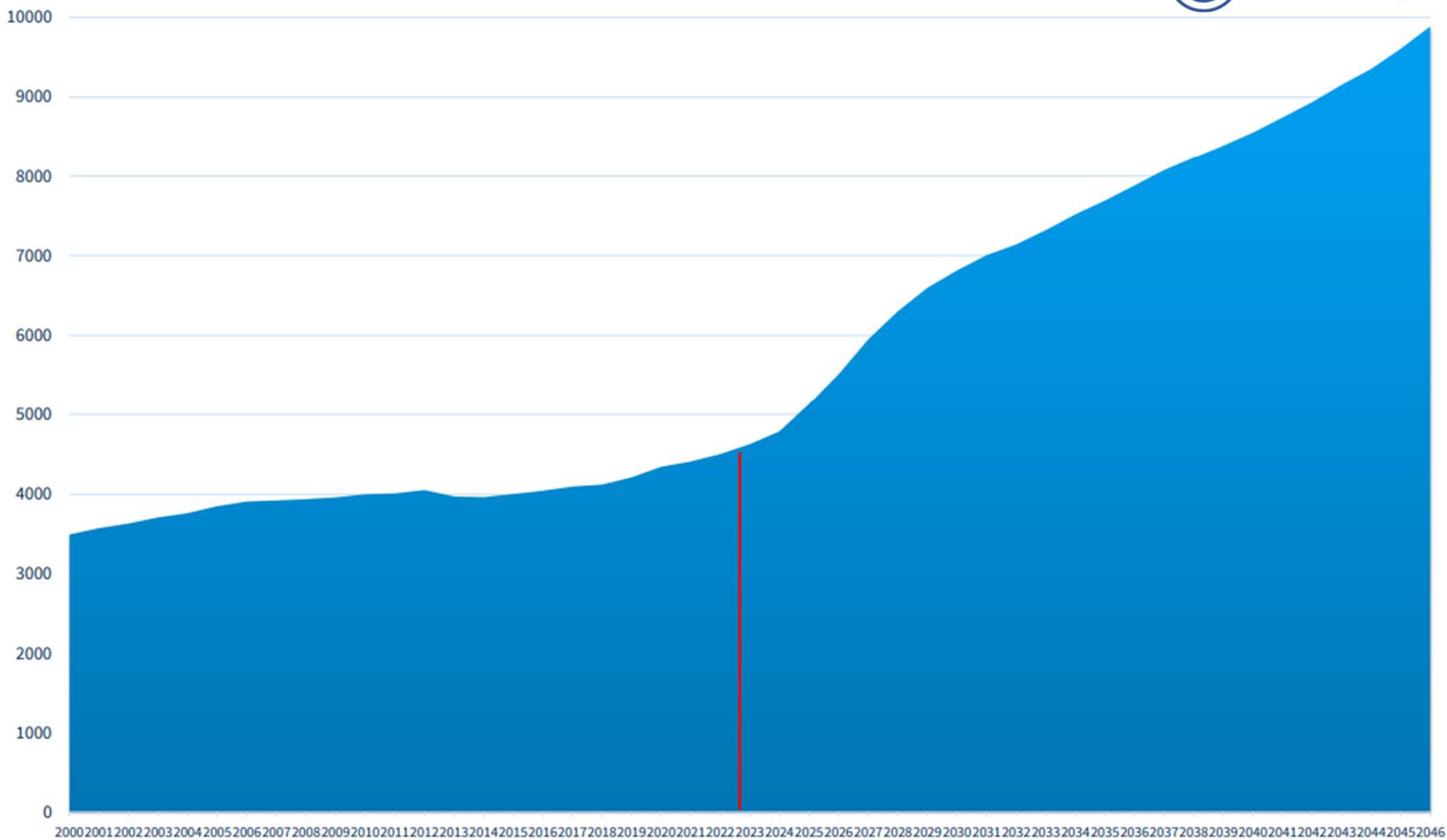
Blå linje: Innbyggere i alderen 0-15 år

Rød linje: Innbyggere i alderen 67 år og eldre

Antall innbyggere 80+ i Drammen

Antall innbygger 80 + i Drammen

BEVAR
SKOLENE
P M M

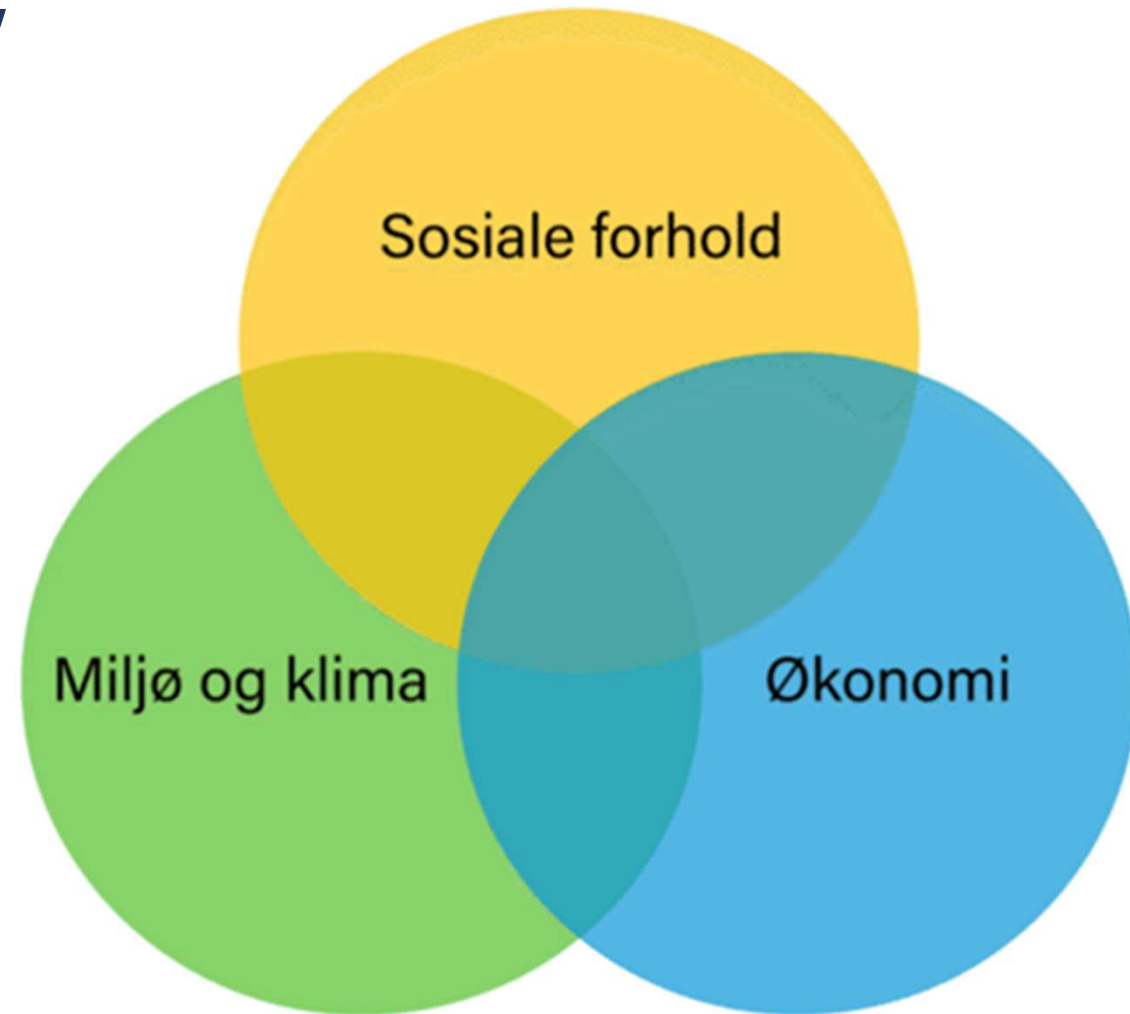

Kommunelovens krav

- §14-1 Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Nytt inntektssystem

- Endringer i inntektssystemet gir Drammen kommune rundt 130 millioner kroner i ekstra inntekter.
- Dette er sårt tiltrengte midler, men dette er kun med på å dekke noe av den langvarige underfinansieringen av kommunesektoren.
- Endringene i inntektssystemet løser på ingen måte Drammen kommunes økonomiske utfordringer, og behovet for omstilling i egen drift er i realiteten det samme som før.

Krever et mer rettferdig inntektssystem

Ekstra penger til kommunene

- Regjeringen foreslo fredag 1. november å gi en ekstrabevilgning til kommunene på 4,3 milliarder kroner i 2024 og 2025.
- Denne beskjeden kom etter at kommunedirektøren hadde avsluttet arbeidet med tallene, så det er ikke alle tallene som står i forslaget som presenteres i dag, som er gyldige lenger.
- Midlene tilføres kommunene som ekstra rammetilskudd med likt beløp per innbygger.
- For Drammen kommune utgjør dette om lag 81 millioner kroner i året.
- Basert på regjeringens signaler er det lagt til grunn at bevilgningene videreføres utover 2025.
- I tillegg økes rammetilskuddet med 3,6 millioner kroner fra 2025 som følge av uteglemt helårseffekt i statsbudsjett grunnet virkning av redusert kontantstøtteperiode fra 1. august 2024.

Økonomisk bærekraft

- Tiltakene som ble vedtatt i kommunestyret i saken om økonomisk bærekraft, er innarbeidet i forslaget til handlings- og økonomiplan.
- De ulike tiltakene er innarbeidet i driftsbudsjettet for hvert enkelt hovedutvalg/programområde.
- Det forventes at effekten av tiltakene vil være på 116 millioner kroner i 2025 og at de siste drøye 60 millionene gir effekt i 2026.

Innsparingstiltak

P01 Fjerne lokale moderasjonsordninger i SFO

P01 Reduksjon åpningstid SFO

P02 Fjerne lokale moderasjonsordninger i barnehage

P02 Prøveprosjekt for styrket bemanning i barnehager avvikles

P02 Sentralt opptak barnehage

Sum Innsparingstiltak

Netto driftsresultat (oppdatert)

Her betyr minus overskudd

	2025	2026	2027	2028
Netto driftsresultat	- 179.701'	- 219.283'	- 156.612'	- 156.859'

- Oppdaterte tall viser nå et samlet netto driftsresultat i planperioden på 713 millioner kroner.
- Dette utgjør i gjennomsnitt 1,82 prosent av totale inntekter.
- Driftsresultatet ligger dermed rundt kravet til sunn kommuneøkonomi på 1,75 prosent.
- Resultatet viser likevel en avtakende tendens de to siste årene i perioden, og vil ikke være tilstrekkelig til å finansiere både egenfinansiering av investeringer og avsetning til selvkostfond vann og avløp.

Minimumskrav i 2025: Balanse

- Programområdene har fått budsjetttrammer tilpasset dagens drift pluss demografi og fratrukket vedtatte innsparingstiltak.
- Kravet til alle programområdene er at de som minimum skal gå i balanse neste år.
- Ved behov skal det iverksettes tiltak for å holde budsjettene

Leseveiledning

- Handlings- og økonomiplanen får fra og med i år en ny struktur.
- Handlingsdelen og økonomidelen er integrert for å få en tettere og tydeligere kobling mellom innsats og økonomiske rammevilkår.
- Planen er innrettet etter FNs bærekraftsdimensjoner (sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft) og tar utgangspunkt i kommunens utfordringer.
- For å løse kommunens utfordringer er det definert felles satsingsområder knyttet til hver bærekraftsdimensjon.
- NB! I papirversjonen er det feil sidetall i innholdsfortegnelsen.

Dokumentets oppbygging

- Del 1
- Den innledende delen beskriver:
  - rammebetingelser som gir omstillingsbehov
  - overordnet økonomi
  - omtale av bærekraftsdimensjonene
  - noen forutsetninger for å lykkes
- Del 2
- For hvert hovedutvalg er det beskrevet hvordan tjenestene bidrar til å nå målene, hvilke tiltak/handlinger som foreslås gjennomført og hvilke økonomiske rammer de har.
- Del 3
- Omtale av:
  - klima
  - regional utvikling og internasjonalisering
  - organisasjonsutvikling
  - eierstyring og eierskap

Hovedutvalget for arbeid, aktivitet og inkludering

P05 Tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne

P07 Rus og psykisk helse

P08 Sosialtjeneste etablering og bolig

Sammen skaper vi velferd - sosial bærekraft

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for arbeid, aktivitet og inkludering er av stor betydning for Drammens sosiale bærekraft og berører flere av kommunens satsingsområder
  - trygge og attraktive lokalsamfunn
  - sosial utjevning – inkludering og samfunnsdeltakelse
  - mangfold som ressurs
  - levevaner og fysisk aktivitet
  - vold- og kriminalitetsforebygging

Sammen skaper vi velferd - sosial bærekraft

- Drammen har en høyere andel levekårsutsatte innbyggere enn landet sett under ett, og mange opplever vansker på flere områder samtidig.
- Kommunen jobber allerede med flere tiltak for å fremme inkludering.
- Vi igangsetter tverrsektoriell plan for folkehelse, levekår og inkludering

Sammen skaper vi velferd - sosial bærekraft

- For å lykkes med ambisjonene har hovedutvalget fire prioriterte innsatsområder:
  - flere innbyggere får varig tilknytning til arbeidslivet
  - styrke inkludering i drammenssamfunnet
  - koordinere innsatsen på det boligstrategiske arbeidet med mål om at alle skal bo trygt og godt

Sammen skaper vi velferd - sosial bærekraft

I første del av perioden vil følgende innsatsområder være prioritert:

- satsingen "Flere i arbeid" inngår i kunnskapsgrunnlag til temaplan folkehelse, levekår og inkludering.
- bedre ungdommers mulighet til å kvalifisere seg til arbeid og fortsatt innsats for å tilby sommerjobber til ungdom (ses i sammenheng med satsingen "Motvirke ungt utenforskap" til hovedutvalg for oppvekst og utdanning).
- kommunen tar en aktiv rolle med å koble kommunen, frivilligheten og næringsliv sammen for å nå målet om økt sysselsetting.

Sammen skaper vi velferd- sosial bærekraft

I løpet av perioden vil følgende innsatsområder være prioritert:

- styrke tjenestene med blant annet flere plasser på jobb- og aktivitetssentrene og finne alternative jobb- og aktivitetstilbud for å møte økende behov
- øke antall som mottar ambulerende tjenester for personer over 18 år i boform 1, 2 og 3
- øke andelen botilbud uten heldøgns bemanning og øke antall nye boenheter i boform 1, 2, 3 og 4

Sammen skaper vi vekst og utvikling - økonomisk bærekraft

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for arbeid, aktivitet og inkludering har virkemidler til å styrke kommunens utfordrings- og satsingsområder knyttet til:
  - flere i arbeid
  - økonomisk omstilling og tydelig prioritering i kommuneorganisasjonen

Sammen skaper vi utvikling og vekst - økonomisk bærekraft

- Apropos, for å lykkes med ambisjonene,
  - Tjenesteutvikling og boligutvikling for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Tabell som viser antall tjenestemottakere som har behov for et varig botilbud fordelt i henhold til ny boform struktur	sum total	Boform 1- Bo i leilighet / bolig	Boform 2- Bo i nærhet til base	Boform 3- Bo i nærheten av samlokaliserte boliger med base	Boform 4- Bo i samlokaliserte bolig med base	Boform 5 - Botilbud med forsterkede tiltak
Kjøp som vurderes tatt hjem	28			1	27	
Kjøp som ikke bør leveres i egen regi	8					8
Antall med registrert søknad om heldøgnsbolig fordelt på boform	28		1	6	21	
Tjenestemottakere over 18 år som ikke har søkt men som det er kartlagt boform behov for	45	1	3	9	32	
ungdom i alderen 15-17 år med eksisterende tjenester/ kartlagt fremtidig bo-behov	36	12	4	6	14	

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- miljømessig bærekraft

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for arbeid, aktivitet og inkludering har virkemidler til å styrke kommunens miljømessige bærekraft innenfor disse områdene:
  - ivareta klima- og naturhensyn i kommunens planlegging
  - redusere klimagassutslipp

Det økonomiske utfordringsbildet

- Det er mangel på boliger og avlastningsplasser til mennesker med nedsatt funksjonsevne.
- Det er mangel på boliger med base for å kunne avslutte kjøp av tjenester til brukere innen rus og psykisk helse.
- Det er flere flyktninger med økt bistandsbehov og store helseutfordringer, uavhengig av alder.

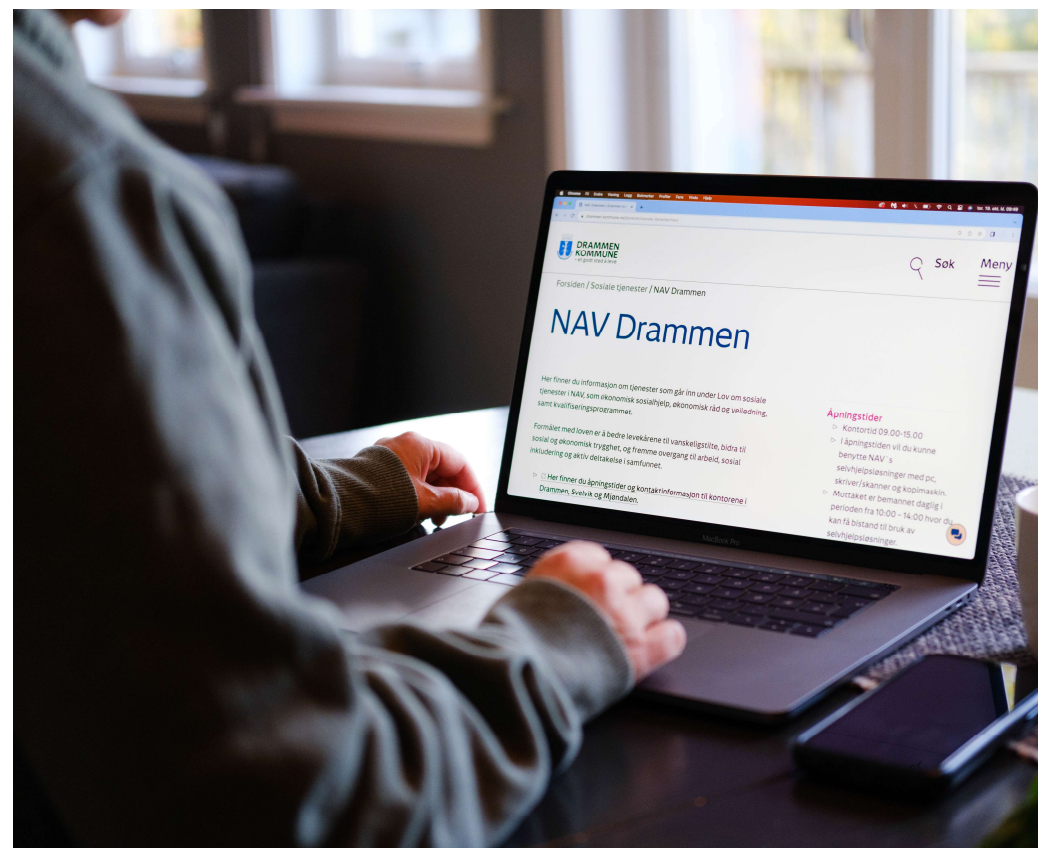

Det økonomiske utfordringsbildet

- Det er flere mottakere som har sosialhjelp som hovedinntektskilde, også blant de over 67 år
- Det er økte sosialhjelpsutbetalinger per mottaker.
  - Ifølge SSB økte antall sosialhjelpsmottakere med 16,4 prosent fra 2022 til 2023.
  - Samtidig har summen av utbetalingene steget med nesten 32 prosent

Økonomiske rammer i planperioden

Programområde	Budsjett 2024	Revidert budsjett 2024	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	469.130'	489.551'	541.166'	545.166'	551.766'	553.366'
P07 Rus og psykisk helse	163.550'	176.387'	199.957'	200.257'	201.357'	202.357'
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	436.675'	485.753'	427.371'	429.321'	430.671'	433.321'
Sum hovedutvalget	1.069.355	1.151.690'	1.168.494'	1.174.744'	1.183.794'	1.189.044'

Justering for befolkningsendring (demografi)

Programområde	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	2.500'	4.100'	5.700'	7.300'
P07 Rus og psykisk helse	1.800'	3.000'	4.100'	5.100'
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	3.500'	5.600'	7.700'	10.100'
Sum hovedutvalget	7.800'	12.700'	17.500'	22.500'

Innsparingstiltak

Programområde	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P05 Endring av praksis ved tildeling og koordinering av tjenester	- 3.900'	- 6.500'	- 6.500'	- 6.500'
P05 Redusere kjøp av eksterne tjenester	- 5.000'	- 10.000'	- 10.000'	- 10.000'
P07 Endring av praksis ved tildeling og koordinering av tjenester	- 1.350'	- 2.250'	- 2.250'	- 2.250'
P08 Redusere økonomisk sosialhjelp	- 10.000	- 10.000	- 10.000	- 10.000
Sum innsparingstiltak	- 20.250'	- 28.750'	- 28.750'	- 28.750'

Nye tiltak

Programområde	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P08 Kompensasjon økte sosialhjelpkostnader	10.000'	10.000'	10.000'	10.000'
P05 Tilpasning til prognose 2024	34.000'	34.000'	34.000'	34.000'
P05 Økt satsing på varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA)	1.000'	1.250'	1.500'	1.750'
Sum nye tiltak	45.000'	45.250'	45.500'	45.750'

Integreringstilskudd

- Det er foreløpig ukjent hvor mange flyktninger Drammen kommune blir anmodet om å bosette i 2025.
- Kommunedirektøren har derfor foreløpig lagt til grunn en bosetting på 58 personer, noe som er i samsvar med opprinnelig vedtak i gjeldende handlings- og økonomiplan.
- Kommunedirektøren vil fremme et tilleggsnotat til kommunestyret etter at anmodningen fra IMDi har kommet.

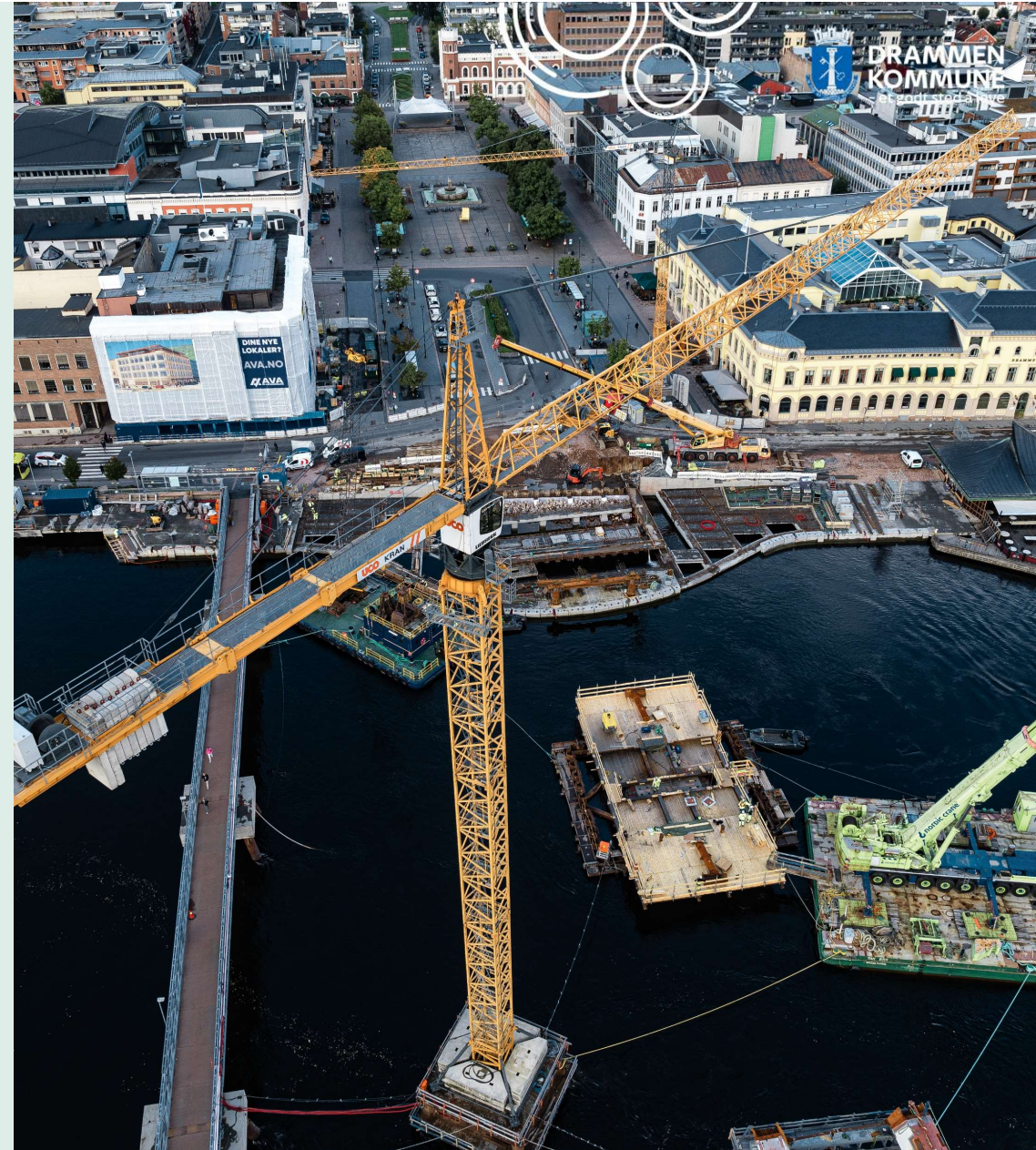
Kostnader flyttes til tjenesteområdene

- Lønnsreserven for 2025 er basert på en lønnsvekst på 4,5 prosent . Dette er det samme som er forutsatt i statsbudsjettet.
- Kostnader til husleie og renhold flyttes i 2025 fra sentralt ansvar og ut til programområdene etter politisk vedtak i rammesaken.
- Rundt 860 millioner kroner flyttes over til programområdenes budsjетtrammer.

Investeringsbudsjettet

- Forslaget er i hovedsak uendret sammenlignet med rammesaken for 2025.
- Med utviklingen i kommuneøkonomien generelt er nivået som ligger inne i planperioden, noe høyt.
- I 2025 ligger det inne samlede investeringer på i overkant av 1,2 milliarder kroner, hvor bybrua er den største med 333 millioner kroner.

Investeringsbudsjett - Drammen Eiendom KF

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Sum 25-28
P05 Bygge på/bygge om leiligheter ved Granstad/omdisponere bruk av bygg				35.000'	35.000'
P05 Etablere dag/aktivitetssenter – kjøp/leie				65.000'	65.000'
P05 Korsveien 68 – botilbud med base (HDO)	42.000'	10.500'			52.500'
P05 Nye boenheter		67.000'	67.000'	68.000'	202.000'
P05 Oppgradering av bygningsmassen	2.000'	2.000'	2.000'	2.000'	8.000'

Investeringsbudsjett - Drammen Eiendom KF

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Sum 25-28
P07 Forsterkede boliger og baser (HDO)	17.000'	20.000'	20.000'	20.000'	77.000'
P07 Kjøp av boliger (4 frittstående)				13.000'	13.000'
P07 Nedre Eik går – fase 3 byggetrinn 1				7.000'	7.000'
P07 Oppgradering av bygningsmassen	2.000'	2.000'	2.000'	2.000'	8.000'
P08 Kommunale boliger	12.650'	12.650'	12.650'	12.650'	50.600'
P08 Oppgradering av bygningsmassen	13.200'	13.200'	13.200'	13.200'	52.800'
Sum Drammen Eiendom KF	88.850'	127.350'	116.850'	237.850'	570.900'

Investeringsbudsjett - kommunekassen

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Sum 25-28
P05 Inventar og utstyr	4.000'	4.000'	4.000'	4.000'	16.000'
P07 Inventar og utstyr	1.000'	1.000'	1.000'	1.000'	4.000'
P08 Inventar og utstyr	1.000'	1.000'	1.000'	1.000'	4.000'
Sum Drammen kommunekasse	6.000'	6.000'	6.000'	6.000'	24.000'

Disposisjonsfondet (oppdatert)

	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo pr. 01.01.	574.502'	407.008'	450.086'	516.335'	498.719'
Avsetning/bruk av disposisjonsfond		43.078'	66.249'	- 17.616'	- 26.146'
HØP 2024-27 - bruk	- 157.949'				
1. tertial 2024 - bruk	- 10.571'				
2. tertial 2024 - bruk forslag	- 1.700'				
Årsoppgjør: Prognose forbedring årsresultat	2.726'				
Prognose saldo pr. 31.12.	407.008'	450.086'	516.335'	498.719'	472.573'
Generell reserve (3% av brutto driftsinntekter)	271.751'	291.247'	293.686'	295.338'	298.077'
«Rentesikringsfond» (1% av brutto lånegjeld)	98.774'	103.036'	109.740'	116.958'	127.458'
«Eier-risikofond»	20.000'	20.000'	20.000'	20.000'	20.000'
Handlingsreglenes reservekrav pr. 31.12.	390.525'	414.283'	423.426'	432.296'	445.536'
Avvik fra handlingsreglenes krav	16.483'	35.803'	92.009'	66.423'	27.037'
Disposisjonsfondet i prosent av brt. driftsinnt.	4,5%	4,6%	5.3%	5,1%	4,8%

Forutsetninger for utvikling i disposisjonsfondet

	2024	2025	2026	2027	2028
Prognose saldo pr. 31.12.	266.282'	226.247'	206.936'	108.826'	3.245'
Avvik fra handlingsreglenes krav	- 124.244'	- 185.542'	- 213.923'	- 321.056'	- 439.909'
Disposisjonsfondet i prosent av brt. driftsinnt.	2,9%	2,4%	2,1%	1,1%	0,0%

	2024	2025	2026	2027	2028
Prognose saldo pr. 31.12.	407.008'	450.086'	516.335'	498.719'	472.573'
Avvik fra handlingsreglenes krav	16.483'	35.803'	92.009'	66.423'	27.037'
Disposisjonsfondet i prosent av brt. driftsinnt.	4,5%	4,6%	5,3%	5,1%	4,8%

- 1** Økte inntekter disponeres til å bedre driftsresultatet.
- 2** Alle vedtatte innsparingstiltak gir full effekt.
- 3** Tjenestene holder driften innenfor budsjettammene.

**DRAMMEN
KOMMUNE**
- et godt sted å leve